

УДК 398.8(477)

*Віталій Охманюк (Луцьк),
асистент кафедри музичних інструментів
Волинського національного університету
імені Лесі Українки*

ЕТНОМУЗИЧНІ ТРАДИЦІЇ ЧЕРКАСЬКОЇ ЗВЕНИГО- РОДЩИНИ: ХХ СТОЛІТТЯ – СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ, ПЕР- СПЕКТИВИ

У статті характеризуються етномузичні традиції Черкаської Звенигородщини, зафіксовані в процесі експедиційної роботи фольклористів ХХ ст.

Ключові слова: етномузичні традиції, етномузикознавча діяльність, збирання народних пісень, Черкаська Звенигородщина.

Віталій Охманюк

Этномузыкальные традиции Черкасской Звенигородщины: XX век – стан исследования, перспективы. В статье характеризуются этномызыкальные традиции Черкасской Звенигородщины, зафиксированные в процессе экспедиционной работы фольклористов XX в.

Ключевые слова: этномызыкальные традиции, этномузыкально-исследовательская деятельность, сбор народных песен, Черкасская Звенигородщина.

Vitaliy Ohmanyuk

Traditions of Ethnic Music of the Zvenigorodshchyna (Cherkasy area): 20th century. The author studies traditions of Ethnic Music of the Zvenigorodshchyna. He investigates it on an example of works of specialists in folklore.

Key words: ethnomusical traditions, ethnomusicological activity, collecting of folk songs, Zvenigorodshchyna (Cherkasy area).

Постановка наукової проблеми та її значення. Пісенний фольклор батьківщини Тараса Шевченка – с. Кирилівка та с. Моринці Звенигородського району Черкаської області є цікавим об'єктом дослідження для етномузикознавців як один із ареалів побутування традиційного фольклору. З іншого боку, не менш важливим є ширший, культурологічний підхід до осмислення явищ цього етномузичного феномену. Адже припущення щодо впливу характерного етнозвукового середовища Звенигородщини на формування творчості Тараса Шевченка та Олександра Кошиця містить в собі високий ступінь наукової вірогідності і в результаті ряду наукових пошуків може бути підтверджено як науковий факт. Доведення такого пов'язано не тільки із вивченням творчої

спадщини цих митців у відповідному контексті, але й власне розробкою ряду психологічних моментів, пов'язаних із дитячими та юнацькими роками Шевченка і Кошиця, вивчення міри їхньої включеності у музично-культурний ландшафт рідного краю, дослідження їхньої здатності до розшифрування, осмислення і переосмислення поетично-музичних кодів Звенигородщини. Ця мета в перспективі може бути досягнута тільки за умови якомога повного вивчення етномузичного середовища Звенигородщини, особливостей музично-культурного розвитку цього краю як цілісного явища, репрезентованого різними жанрами і традиціями.

Аналіз останніх досліджень. У дослідженні заявленої проблематики зроблені лише перші кроки. Певним чином музично-культурні традиції Звенигородщини знайшли відображення у колективній монографії, написаній вченими Інституту історії України НАН України „Шевченків край”¹. У книзі висвітлено не тільки біографію Т. Шевченка, але детально досліджена історія Шевченкового краю, описано народні звичаї, побут, свята, обряди Черкаської Звенигородщини. Серед власне музикознавчо-культурологічних досліджень варто згадати статті Н. Калуцкої, присвячені дослідженню творчої діяльності Олександра Кошиця [1–3] та декілька наших наукових статей і повідомлень, пов'язаних із вивченням фольклору Черкаської Звенигородщини [4–7].

Формулювання завдань та мети статті. Метою нашої статті є окреслення етномузичних традицій Черкаської Звенигородщини, виявлення їх оригінальності та самобутності. Мета реалізується шляхом виконання наступних завдань. По-перше – зібрати всі дані щодо збирання і записування музичного фольклору на території Черкаської Звенигородщини; по-друге – охарактеризувати якість і ступінь збереження традиційного фольклору, вказати жанрові переваги та стилістично-виконавські особливості фольклорної спадщини даного краю.

¹ Шевченків край. Історико-етнографічне дослідження / НАН України. Інститут історії України. – Київ : Наук. думка, 2009. – 546 с. (серія „Історія регіонів України”) [12]. Див.: <http://www.history.org.ua/index.php?urlcrnt=LiberUA/select.php&isbn=978-966-00-0860-0>

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідження фольклору Черкаської Звенигородщини, в т. ч. шевченкової батьківщини – с. Кирилівка (Шевченкове) та с. Моринці, в ХХ столітті носило нерегулярний характер¹. Початком діяльності в цьому напрямку стала збирацька робота А. Бабія [13], який протягом 1925–1930 рр. зібрав і розшифрував близько двадцяти мелодій, переважна більшість яких була записана у с. *Ріпки Звенигородського р-ну*. Серед зібраних ним творів – родинно-побутові, ліричні пісні, балади, весільні, веснянки, купальські, записані від *Миколи Байя, Ар. Жука, Г. Копана, Ганни Барієвої та Івана Луценка*.

Вагому справу у дослідженні фольклору даного регіону здійснив визначний збирач народних пісень, науковець-етнолог Володимир Йосипович Харків (1900–1974) [24–25]. У 1927 році ним було записано понад сорок мелодій весільних та родинно-побутових пісень і навіть одне голосіння від *Д. Маламужа* з с. Кирилівки (на той час Вільшанського р-ну Київської обл.)².

Важлива колективна робота була проведена по запису народних пісень Звенигородщини у 1923–1928 роках музично-етнографічним гуртком Гусаківської райтрудшколи, який очолювали *С. Середенко та Елеонора Саврань* [22]. Його учасниками – Г. Кваченком, О. Романчуківною, М. Середенком та ін. були записані переважно соціально-побутові та родинно-побутові пісні в с. Вільхivecь, Гусакове та ін. населених пунктах району (всього понад 30 наспівів).

Десяток ліричних пісень з мелодіями і без мелодій були записані тим же С. Середенком [21–23] у с. Вільхivecь Звенигородського р-ну у 1936 р. від *Теклі Смовженкової, Оляни Муленкової, Катерини Брайченкової*.

¹ Що стосується власне записів, зроблених на території сучасного Звенигородського р-ну у ХІХ столітті, то відомо, що у 1870 рр. у Кирилівці записував народні пісні племінник Т. Шевченка. Це зібрання (без мелодій) під назвою „Зборник малоросійських писень” нині зберігається у фондах Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України. У 1880 рр. народні пісні Звенигородщини, пізніше частково поміщені у працю „Звенигородщина з погляду етнографічного і діалектологічного” (1928 р.), збирав А. Кримський. У 1890 рр. саме тут перші свої фольклористичні записи зробив О. Кошиць (с. Тарасівка).

² Сам запис проводився в Києві.

Значний внесок у дослідження фольклору вказаного регіону здійснив український музикознавець, фольклорист Леопольд Іванович Яценко¹. Він проводив збирацьку роботу в с. Гусакове² у 1952 р. (а потім і у 1957 р.), записуючи пісні від *сестер Уманських: Марії Іванівни* (по чоловіку Оксененко), 1896 р. н., *Наталки Іванівни*, 1910 р. н., *Горпини Іванівни* (Климової), 1898 р. н., *Катерини Іванівни* (Більбрух), 1906 р. н., які наспівали близько 30 пісень, *Павла Самойловича Квашенка*³, 1875 р. н., *С. Недужого* (понад 20 наспівів). У с. Шишаки Л. Яценко здійснив ряд записів від гурту у складі *Ганни Миколаївни Дмитрик*, 1888 р. н., *Марусі Варченко*, 1927 р. н., *Насті Хорошук*, 1922 р. н., *Ольги Косогор*, *Марусі Коротич*, 1920 р. н., *Олени Безмель*⁴, а також – *Зіни Нечипоренко*, *Ганни Середдзвін*, *Марії Клименко*, *Христі Підлісної*.

У 1957 р. експедиції в села Лисянка, Кирилівка, Вишачів Л. Яценку допоміг організувати З. Василенко [26]. Був здійснений запис родинно-побутових, пісень про кохання, сучасних, про колгоспне життя, часів Великої Вітчизняної війни, російських, жартівливих та ін.

У 1962 р. ряд ліричних та обрядових наспівів було записано відомим музикознавцем, д-ром мистецтвознавства Олександром Андрійовичем Правдюком (1926–1984) [19–20], в т. ч. від *Жаркової Усті Олексівни*, *Могильної Горпини Кіндратівни та Могильної Горпини Кіндратівни*.

У 1960–70 рр. ряд експедицій на батьківщину Т. Шевченка було організовано відомим фольклористом, філологом А. М. Кіньком [15–18]: у 1963 р. – експедиція „Подорож у Шевченків край” – с. Шевченкове, Моринці, Будище, у 1970 р. – „Фольклор Шевченкового краю” та „Подорож на Звенигородщину та Богуславщину”. У 1968 р. А. Кінько очолив експедицію студентів

¹ Архів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Ф14-5/205 №1; Ф14-5/149-154. Вх. № 2410.

² Були здійснені записи також в с. Козацьке („Ой летіла галка”, „Ой вишенька, черешенька”, „Понад ставом качки летять” та ін., а також частівки – в с. Веприк (від *Марії Галушки і Насті Жигури*).

³ „Пісня про возз’єднання України”, „На пам’ять Шевченка”, „Ой сів пугач на могилі”, „Ой а в неділю”, „Кликала сина”.

⁴ „Ой з-за гори вітер повіває”, „Ой при лужку при тумані”, „Ой дуб на березу”, „Ой п’є козак”.

Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка „Фольклор Шевченкового краю”, в якій взяли участь В. Лисиця, Б. Жолдак, В. Іванисенко, В. Лисий і ін. У останній експедиції близько 60-ти пісенних зразків (без мелодій) було записано від видатних носіїв народної традиції: зокрема, двоюрідної правнуки Т. Г. Шевченка *Марії Ісаківни Маломуж-Олійник* та її доньки *Віри Тимофіївни Олійник* (Фото 1, 2).

Фото 1, 2

Марія Ісаківна Маломуж-Олійник
та її дочка Віра Тимофіївна,

с. Шевченкове, 1968 р., фото А. М. Кінька
/з фондів ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН
України/

Ісак Маломуж з правнуком
Миколою

Серед записаних творів – в основному ліричні, балади, романи, сучасні, але що, особливо цікаво – і декілька обрядових пісень („Ой на Івана на Купала”, „Ой у лісі, у лісочку, у ліску”, „Ой Микито, Микито, чи є рілля на жито”). Такий репертуар характеризує цих виконавців як стійких прихильників ліричного жанру. Серед інформантів зустрічаємо також ім’я *Бондаренко Теклі Ільківни*, 1913 р. н., уродженки с. Кирилівки (Шевченкового).

Експедиція „Подорож на Звенигородщину та Богуславщину”, що проходила з 20 травня по 6 червня 1970 р., передбачала збирання і вивчення козацьких пісень з метою підготовки чергового тому серійного видання Академії наук УРСР „Українська народна творчість”. Її керівник А. М. Кінько у рукописних матеріалах подав детальне роз’яснення цілей і завдань експедиції, а також – розлогі коментарі до кожного із записаних текстів.

Сучасний стан науки, за словами А. М. Кінька, вимагає системного підходу до фольклору, вияснення всього художнього процесу, всіх його ланок, а саме: життєвої основи, жанрових законів, всебічного вивчення побудови та особливостей виконання, а також – характеру сприймання слухачами твору, його ідейно-естетичного впливу на середовище [17].

Коментарі А. Кінька є достатньо багатограними. Вони стосуються історії краю та історії створення пісень, різноманітних етнографічних моментів, особливостей сприйняття пісні, її естетичного впливу, а також містять вказівки на варіанти і географію поширення наспівів. Зокрема, фіксуючи у с. Моринцях пісню „Стоїть явір над водою” (1.07.1970 р.), А. М. Кінько зазначав: „Коли ми записували в селі Моринцях, на вигоні, пісні від *Василя Харитоновича Шкільного*, до нас підійшов колишній бравий танкіст Юхим Іващенко, він з боями пройшов до Бухареста... Довідавшись, що ми особливо цікавилися козацькими піснями, сказав: „Козацькі пісні мені особливо подобаються тому, щоб наш народ не був ніколи підкорений!... Пісня про явір (Стоїть явір над водою), яку ми саме записували (А. К.) – справедлива” [17].

Під час запису пісні „Гомін, гомін, гомін по діброві” (1970 р., с. Шевченкове) від *М. І. Маломуж-Олійник та В. Т. Олійник* (з варіантами і коментарями), А. Кінько зафіксував таке: „Співачки розповідають „Пісня дуже давня! Колись за нашими полями під Боровиковим проходила межа між землями Турції та Речі Посполитої. У Лисянці і стовп стояв з написом. І нині поле під Боровиковим називають турським... *О. Ф. Холостий* (з с. Дешки сусіднього Богуславського р-ну – В. О.) уточнює: „Коли син підростав, то тікав на Запоріжжя. Шляхта тоді нападала на матір козака. От мати і просить його залишитися вдома. А син матері не слухає, ось вона

його і проклинає, приказуючи „Хто ж мене прикриє, поховає...” Цю ж пісню чула і знає в с. Тептіївці (Богуславського р-ну – В. О.) *Маланка Платонівна Омельченко*.

Подаючи пісню „Ой гай, мати!” (1970 р., с. Моринці), записану від *Шкільного Василя Харитоновича (Рака)*, А. М Кінько вказує, що поширеність цієї пісні відзначають *Євдоким Селівестрович Науменко та М. П. Омельченко* (с. Дешки Богуславського р-ну).

Єдиною піснею, яка в матеріалах цієї експедиції, подана з мелодією, є „Ой мати, мати! Та наїхали гості” (розшифрування В. Матвієнка). Це, як справедливо вказує Кінько – типово чоловіча пісня, мужня, стримана. Записали її А. Кінько та О. Правдюк від *Івана Панасовича (Наня) Клименка (Князя)* і *Степана Григоровича Ткаченка (Ємелі)*. Чула пісню і Маланка Платонівна Омельченко (с. Дешки).

Приклад 1

Помірно

Ой ма - ти ма - ти! Та на - ї - ха - ли
го - сті. Гей! Гей! Ой да на Вкра-ї ну!

Ой мати, мати
Та й наїхали гості,
Гей, гей, ой да на Вкраїну,
Гей на Вкраїну. Та й розпустили коні,
Гей, гей ой да по долині!

Гей по долині,
Та й розвішали сідла.
Гей, гей, гей, вой да по калині,
Гей по калині!
Та й підпалили гнізда
Гей, гей, ой да солов'їні!

Гей соловейко плаче,
Ой гей, гей, да репетує!

Ей репетує,
А ніхто соловейка
Гей, гей, ой да не рятує!

Ой зозуленько-сестро,
Гей, гей, гей ой і рятуй мене,
Гей рятуй мене,
Гей рятуй мене,
Бо не сам же я гину,
Гей, гей, ой да з діточками!
Гей з діточками!

Ой, котрі старші,
Гей, гей, то ті полетіли,
Гей полетіли, а котрі менші, | двічі
Гей, гей в гніздах почорніли!

У коментарях зазначається близькість до історичних пісень в тексті і особливо в мелодії (на нашу думку, за текстом це варіант чумацької пісні про розорення пташиного гнізда – В. О.). Віднося-

чи пісню до XVII–XVIII століть, записувач, очевидно, має рацію, адже перед нами – зразок досить строгого наспіву: і ритмічно – часокількісний ритм, і ладово – діатоніка.

Кінько зазначав, що цю пісню знають лише чоловіки у Шевченковому. Чули її і в с. Дешках. Але такі прославлені співачки як М. І. Маломуж-Олійник та В. Т. Олійник в с. Шевченковому їх не знають. Це, на думку Кінька, потребує подальшого дослідження території побутування наспіву.

Щодо пісні „Ой у лузі та ще й при березі”, яку А. Кінько спочатку записав у 1970 р. у с. Вільшана Городищенського р-ну Черкаської обл. від *Кураси Тетяни Юріївни*, а потім – її варіанти у с. Шевченковому від *М. І. Маломуж-Олійник та В. Т. Олійник* та с. Моринцях від *Гафії Василівни Гонди та Фелі Андріївни Гонди* (1885 р. н.)¹, то її сюжет *М. І. Маломуж-Олійник та В. Т. Олійник* пояснювали так: покритка дома не могла родити, тому родила в зеленій діброві. Коли хлопці запримітили, що дівка „споткнулась”, вони купували очіпок („чушку”) і гуртом несли до батька дівчини. Так розповідав *Ісак Іванович Маломуж*. Батькові доводилося ставити могорич і просити не розголошувати це. Якщо ж люди все таки дізнавалися – влаштовували „виводини”. Дівчину і хлопця виводили на середину церкви і „страмили” обох. Якщо хлопець відмовлявся – виводили одну дівчину. Громада суворо ставилася до покритки. Слова „Та й не дала ні щастя, ні долі” означали: як хто знайшов дитя, то виховав, як ні – воно пропадало в зеленій діброві. Коли ж виживала дитина, то не мала ні спадщини, ні землі.

У 1985–1989 рр. у сс. Моринцях та Шевченкове (колишня Кирилівка) працював волинський етнограф та фольклорист Олекса Ошуркевич [8–10]. Як результат були видані збірники „Оповіді Шевченкового краю” (2004 р.) та „Пісні Шевченкового краю” (2006 р.), метою якого було показати реальний сьогочасний стан традиційного пісенного репертуару батьківщини Т. Шевченка, представити якомога ширше пісенні зразки, які перебували в колі життєвих і творчих інтересів Т. Шевченка, засвідчити зв’язок –

¹ Багато коротких, осучаснених варіантів пісні (з випадінням мотивів про нещасну долю, натомість підкресленням козацької, мужньої вдачі хлопця) було записано А. М. Кінько від *Івана Панасовича Климента (Князя)* та його друзів.

прямий чи опосередкований – сьогочасних записів з багатовіковою пісенною традицією. На магнітофонну стрічку було записано 440 зразків – з мелодіями, варіантами, локальними особливостями. Записи було зроблено від 50 виконавців у віці від 15 до 83 років¹. Поза сумнівом, робота О. Ошуркевича по дослідженню фольклору Звенигородщини носила найбільш системний і послідовний характер, що підтверджується ретельністю опрацювання території, кількістю залучених інформантів, фіксацією творів різних жанрів, по суті – виявленням усього наявного фольклорного матеріалу. У цьому відношенні вона є певним узагальненням вказаних вище етнографічних польових досліджень мікрорегіону.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже протягом ХХ століття територія Звенигородського р-ну Черкаської області і прилеглих до нього сіл неодноразово ставала предметом інтересу з боку збирачів фольклору. У різні роки там працювали фольклористи А. Бабій, В. Харків, С. Середенко, Л. Яценко, О. Правдюк, А. Кінько, О. Ошуркевич. Збирацькою роботою були охоплені такі села Звенигородського р-ну – Ріпки (А. Бабій, 1925 р.), Гусакове (Е. Саврань, 1928 р.; С. Середенко, 1928 р.; О. Романчуківна, 1928 р.; Л. Яценко, 1952 р., 1957 р.), Вільхivecь (Г. Кваченко, 1928 р.; С. Середенко, 1936 р.), Кирилівка (В. Харків, 1927 р.; А. Кінько, 1968 р., 1970 р.; О. Ошуркевич, 1985–1989 рр.); Моринці (А. Кінько, 1968 р., 1970 р.; О. Ошуркевич, 1985–1989 р.). У результаті проведеної роботи зафіксовано близько 800 народнопісенних зразків. Проте лише половина з них – з мелодіями. Це записи О. Ошуркевича (440) та В. Харківа (40).

¹ Серед них – Аркуша Ганна Сидорівна (1917 р. н.), Аркуша Мотря Григорівна (1912 р. н.), Барабаш Тетяна Пилипівна (1928 р. н.), Бондур Марія Пилипівна (1919 р. н.), Боровик Уляна Федорівна (1916 р. н.), Буркацька Олександра Харитонівна (1918 р. н.), Гон Ярина Кирилівна (1909 р. н.), Гончаренко Соломія Павлівна (1903 р. н.), Зубейко Тетяна Кузьмівна (1928 р. н.), Івашенко Софія Федотівна (1922 р. н.), Кириченко Параска Матвіївна (1920 р. н.), Клименко Іван Панасович (1918 р. н.), Коваленко Оксана Явтухівна (1910 р. н.), Ковтун Марія Кузьмівна (1925 р. н.), Козлова Віра Харитонівна (1926 р. н.), Крикля Онисія Степанівна (1915 р. н.), Лейбенко Євдокія Юхимівна (1926 р. н.), Лейбенко Марія Кирилівна (1915 р. н.), Лейбенко Софія Никонівна (1915 р. н.), Милокоста Марія Петрівна (1914 р. н.), Милокоста (Іващенко) Марія Петрівна (1921 р. н.), Милокоста Настя Петрівна (1913 р. н.), Мурза Варвара Матвіївна (1908 р. н.), Овчаренко Євдокія Зіньківна (1925 р. н.), Олійник Віра Трохимівна (1918 р. н.), Пилипенко Марія Олексіївна (1919 р. н.), Романюк Тетяна Федорівна (1921 р. н.), Снитко-Іщенко Агафія Харитонівна (1922 р. н.), Сокирко Микола Пантелеймонович (1913 р. н.), Ткаченко Віра Степанівна (1926 р. н.), Ткаченко Марфа Минівна (1904 р. н.), Федьорко Марія Онопріївна (1914 р. н.), Хамко Мотря Оліянівна (1910 р. н.), Шульга Онисія Асонівна (1915 р. н.).

ШКОЛА І ТРАДИЦІЯ

Порівняльний аналіз проведених етнографічних досліджень дозволив виявити ряд близьких наспівів, зафіксованих проте різними експедиціями у різні роки, що вказує на стійкість і поширеність цих наспівів у даному регіоні. До таких, зокрема належать:

Косили ми сіно Під білою березою Ой вирву я з рожі квітку Смутний вечір, смутний ранок Ой журавко, журавко	<i>Бабій, Ошуркевич</i>
На городі вишня	<i>Кваченко, Ошуркевич</i>
Летіла зозуля	<i>Саврань, Ошуркевич</i>
Ой Іване, Іваночку, Іване Ой у лузі-лузі там калина стояла Ой ти, Іване, ой ти, ой ти Благослови, Боже Ой із суботоньки та й на неділеньку Ой стояла та Маруся на мосту Ой піду я та й до Дунаю Не стій, сосно, розвивайся, рано-рано Свашечки, наші голубоньки В вас тарілка нецінована	<i>Харків, Ошуркевич</i>
Думала та гадала та Марія й молода Прибирайся, свекрушино, Тяжко-важко в світі жити Мала мати одну дочку	<i>Правдюк, Ошуркевич</i>
Думай, думай Гей у полі криниця-безодня Ой на горі Ой горе-горе тій чайці небозі Під білою березою Ой на горі квітки процвітають	<i>Яценко, Ошуркевич</i>
Ой на Івана, на Купала Ой Микито, Микито (Як Микита воли мав) Ой ходив парень по крутій горі Ненько ж моя та голубочко Ой ти дубе кучерявий Ходить орел понад морем Ой туман ярмом полягав Пливе човен, води повен Ой піду я в сад стояти Пішла дівка до броду по воду Ой п'яна я, п'яна Стоїть явір над водою Ой гай мати Ой у лузі та ще й при березі Ой наступала та чорна хмара	<i>Кінько, Ошуркевич</i>
Ой положено, ой поброжено	<i>Харків, Кінько</i>

ШКОЛА І ТРАДИЦІЯ

Ой болять ручки, ой болять ножки	<i>Яценко, Кінько</i>
Де б я з досадоньки пішла	<i>Бабій, Правдюк</i>
Ой у лісі на горісі	<i>Романчуківна, Яценко</i>
Ой у лісі, у лісочку	<i>Романчуківна, Ошуркевич, Кінько</i>
Калино-малино Зелена діброва	<i>Середенко, Кінько, Ошуркевич</i>
А в неділю рано-пораненько	<i>Середенко, Саврань, Кінько, Ошуркевич</i>

Як можна побачити з наведеного переліку, значна частина цих наспівів представлена у матеріалах О. Ошуркевича, зібраних у 80-х роках ХХ століття, що свідчить про в цілому задовільний стан збереження місцевого пісенного репертуару. Особливий інтерес становлять записи, які „повторюються” у експедиційних матеріалах В. Харківа та О. Ошуркевича як таких, що супроводжені власне музичними текстами і розведені в часі більш, ніж півстоліттям. Порівняння цих мелодій дозволить виявити зміни, які відбулися в музичному мисленні даного середовища протягом цього часу. Це одне з першочергових завдань подальшої розробки даної теми.

Список використаних джерел

1. Калуцка Н. Б. Мистецька діяльність Олександра Кошиця в контексті музики ХХ сторіччя / Калуцка Наталія Борисівна. – Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03; НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – К., 2001. – 21 с.
2. Калуцка Н. „Приховане баття” або криза „Української республіканської капели” / Н. Калуцка // Студії мистецтвознавчі. – Число 4. Театр. Музика. Кіно. – Київ : Вид-во ІМФЕ, 2007. – Ч.2. – С. 23–28.
3. Калуцка Н. „Тарасівські пісні” в етнологічній та мистецькій діяльності Олександра Кошиця // Народна творчість та етнографія. – 2001. – №3. – С. 107–110.
4. Охманюк В. Етнокультурний код балад черкаської Звенигородщини (за матеріалами експедицій О. Ошуркевича) / В. Охманюк // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр.: Наук. записки Рівненського гуманітарного ун-ту, в. 14 – 2008. – С. 133–143.
5. Охманюк В. Етномузикознавча (збирацька) діяльність на території Черкаської Звенигородщини / Віталій Охманюк // Музикознавчі студії інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 4 / упор. О. І. Коменда. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – С. 93–101.
6. Охманюк В. Календарно-обрядові пісні Звенигородщини у фоноколекції Олексія Ошуркевича / В. Охманюк // Студії мистецтвознавчі. – Число 4. Театр. Музика. Кіно. – Київ: Вид-во ІМФЕ, 2007. – С. 29–34.
7. Охманюк В. Іманентно-креативні властивості модусу мислення Звенигородщини в контексті парадигми весільного жанру (за матеріалами збірника О. Ошуркевича) / Віталій Охманюк // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського державного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. наук. пр. – Вип. 1. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 197–215.
8. Ошуркевич О. Оповіді Шевченкового краю / Записи, впорядкув. і прим. О. Ошуркевича. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2004. – 132 с.

9. Ошуркевич О. Пісні батьківщини Тараса Шевченка // Пісні Шевченкового краю. Записи, впорядкування і примітки Олекси Ошуркевича. – Луцьк, 2006. – С. 5–26.
10. Пісні Шевченкового краю. Записи, впорядкування і примітки Олекси Ошуркевича. Розшифровка і нотація мелодій В. Ф. Охманюка. – Луцьк, 2006. – 382 с.
11. Пісні Великого Кобзаря. – К. : Муз. Україна, 1964. – Упор. О. А. Правдюк. – С. 34–35.
12. Шевченків край. Історико-етнографічне дослідження / НАН України. Інститут історії України. – Київ : Наук. думка, 2009. – 546 с. (серія „Історія регіонів України”)
Матеріали відділу рукописів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України
13. Бабій А. Народні пісні (з мелодіями) / [Родинно-побутові, ліричні пісні. Записано на Київщині, Чернігівщині. 1925–1930 рр.] / Бабій А., ф. 6–4, № 147, рукописи, 34 арк.
14. Кінько А. М. Експедиційні матеріали / [зібрані під час відрядження „Подорож у Шевченків край” – с. Шевченкове, Моринці, Будище Черкаської обл., 1963 р. Здано в 1969 р.] / Кінько А. М., ф. 14–5, № 411, машинопис, 50 ст.
15. Кінько А. М. З народних оповідей Шевченкового краю // Народна творчість та етнографія. – №3. –1964. – С. 65–68.
16. Кінько А. М. „Подорож на Звенигородщину та Богуславщину” / [матеріали експедиції „Фольклор Шевченкового краю” (перекази, розповіді, пісні). Черкаська обл., Київська обл., 1970 р.] / Кінько А. М., ф. 14–5, № 412а, рукопис, 95 арк.
17. Лисиця В. Матеріали експедиції „Фольклор Шевченкового краю” / [зібрані студентами КДУ ім. Т. Г. Шевченка, 1968 р., Черкащина, 1969 р.] / Лисиця В., Жолдак Б., Іванисенко В., ф. 14–5, № 412, рукопис, 159 арк.
18. Правдюк О. А. Записи пісень / [зроблені під час експедиції в Черкаську, Київську та Полтавську обл., 1959 р.] / Правдюк О. А., Грудзинська Т. Є., Спінат'єв В. Г., ф. 14–5, № 288, рукопис, 97 арк. (2 бл.), магн. плівки ф. 14–10, № 691; ф. 14–10, № 706, Вх. № 2544.
19. Правдюк О. А. Експедиція до Черкаської та Полтавської областей по збору пісенного фольклору / [багато пісень на слова Шевченка, 1962 р.] / Правдюк О. А., ф. 14–10, № 921–924; ф. 14–5, № 349, рукопис, 20 арк.
20. Пісні (з мелодіями і без мелодій), мелодії та ін. Дожовтнева тематика / 90 рр. ХІХ ст. – 1936 р. Рукописи / Матеріали різних кореспондентів. – Ф6-5/203 (1–19). – 52 арк.
21. Середенко С. Пісні з мелодіями / [записано в селах Звенигородського р-ну Київської обл., 1923–1925 рр.] / Середенко С., ф. 6–5, № 203, рукопис, 2 арк. (3–4 арк.)
22. Середенко С. Музично-етнографічний гурток при Гусаківській райтруд школі / [пісні з мелодіями соціально-побутові, ліричні. Записано в сс. Вільховець та Гусакове Звенигородського р-ну Київської обл., 1928 р.] / Середенко С., Саврань Є., ф. 6–4, № 163, рукопис, 11 арк.
23. Харків В. Мелодії / [матеріали, зібрані під час експедиції в Київську обл. 1927 р.] / Харків В., ф. 6–3, № 76.
24. Харків В. Мелодії / [матеріали записані в м. Києві від Маламужа з с. Кирилівка Вільшанського р-ну Київської обл.] / Харків В., ф., 6–4, № 161, рукопис, 15 арк.
25. Яценко Л. І. Записи народних пісень / [родинно-побутові, про кохання, сучасні, про колгоспне життя, часів Великої Вітчизняної війни, російські, жартівливі та ін.), проведені під час експедиції до Черкаської обл. села Лисянка, Кирилівка – нині Шевченкове; до Київської обл. Обухівського р-ну с. Вишачів, 1957 р.] / Яценко Л. І., Василенко З. І., ф. 14–5, № 209, 42 арк.
26. Яценко Л. І. Експедиція в бувшу Київську, тепер Черкаську обл. [села Гусакове, Козацьке, Лебедин, Веприк, Старосілля, Товмач, Шишаки) – записи народних пісень: родинно-побутові, про кохання, тяжке життя за нелюбом, про вдову, жартівливі, колискові, соціально-побутові, чумацькі, весільні, петрівки, радянські, сучасні, часів Великої Вітчизняної війни, про колгоспне життя, пісня про воз'єднання України з Росією і т. д., 1952 р.] / Яценко Л. І., ф. 14, № 205, рукопис, 227 арк., 9 блокнотів.